

Drahoše - hlavní akcionář Škody
právního právního právního právního
Babela, Petr Pudil a Jan Dobrovský
(2019) apod. V těchto volbách Daniel
Křiváček Mirka Topolánka (Hlídač státu -
další dimenzi těsného propojení mi-
lioni. Někdejší premiér Mirek Topolá-
ka aktivní politiky pracovat právě pro
Energetickém a průmyslovém hol-
těsné propojení blízkého spolupracov-
premiéra Bohuslava Sobotky Radka
Bakalou, pro něhož Pokorný pracoval
(2017) a byl i členem dozorčí rady vyda-
něho právě Bakalou (Veřejný rejstřík -
Pokorný působí jako člen statutár-
ního ředitele ČEZ Martina Romana
Pokorný 2019).
miliardářů k politickým stranám začala
má majitel vlivné bezpečnostní agentury
existující politickou stranu Věci ve-
té doby působila pouze v komunální
oci nejrůznějších strategií se mu poda-
sněmných volbách v roce 2010 a stát
Šlo o jeden z kroků v rámci širšího
učinit prostřednictvím VV z ABL nej-
pečnostní agenturu v ČR (srov. Kope-
čácinová 2018: 61-84). Ponechme v tuto
blíže viz kapitolu o politických stran-
ní o vzniku strany s přímou vazbou na
ho angažmá a skutečnost, že je rozho-
o dlouhou dobu pro veřejnost skryté -
ezistupeň.
byl rok 2011, kdy Andrej Babiš založil
cké podnikatelské strany (srov. Kope-
čácinová 2018: 93-136). Nelze v této sou-
vodu Babišova majetku, resp. otázku,

jak se mohl stát téměř z ničeho druhým nejbohatším občanem ČR - zde lze odkázat na knihy investigativních novinářů Tomáše Perglera *Babiš. Příběh oligarchy* či Jaroslava Kmenty *Boss Babiš*, které dokumentují indicie ohledně možnosti původu majetku v subjektech spojených s StB a KGB, obklopení se lidmi spojenými s těmito komunistickými tajnými službami, ovládnutí Petrimexu, vybudování Agrofertu, podivnou privatizaci Unipetrolu apod. (Kmenta 2017). Je každopádně jisté, že za svůj vzestup vděčí A. Babiš úzkým kontaktům s tehdejší politickou elitou, zvláště z ČSSD (Milošem Zemanem, Miroslavem Grégrem, Stanislavem Grossem apod.), příp. ODS (Ivan Langer). Jedna z interpretací jeho přímého vstupu do politiky po roce 2011 pracuje s tezí, že si po úspěchu strany politického podnikatele Víta Bárty Věci veřejné uvedomil, že mu tyto kontakty přestaly stačit (resp. že všichni vlivní spojenci ztratili politickou moc), a že má-li ochránit své ekonomické zájmy, musí se angažovat osobně (Roberts 2018: 4). Proto založil ANO, v němž původně nechtěl hrát hlavní roli, nechtěl být předsedou, kandidovat apod. - přesto vše z toho postupně udělal a od začátku byl jednak hlavní tváří svého subjektu, jeho hlavním sponzorem a fakticky i majitelem. Tato strategie se ukázala být jako funkční a účinná, takže se během několika let stala z ANO rozhodující politická síla.

Podobně jako v již zmíněné oblasti médií se pokusili Babišův krok někteří další miliardáři napodobit - tentokrát ale (prozatím?) neúspěšně. Prvním takovým pokusem bylo nové založení Občanské demokratické aliance v roce 2016. Nešlo o znovuoobnovení, pouze využití starého názvu k novému projektu. Založil ji miliardář Pavel Sehnal, který se také stal jejím předsedou (Týden 2016). Nicméně v parlamentních volbách v roce 2017 (ani ne dvě desetiny procenta) ani v komunálních 2018 strana neuspěla (srov. Volby.cz).

Ve stejném roce byla založena strana Realisté, která měla ambice stát se hlavním reprezentantem pravicové politiky. Finančně za jejím vznikem stál miliardář Marek Dospiva, spolujednatel Penty. Ten s ní ale nebyl spojen tak výrazně jako A. Babiš s ANO či P. Sehnal s ODA, přesto jej lze považovat za dominantního sponzora. Ani tato strana ve sněmovních volbách 2017 neuspěla (cca sedm desetin procenta) (Zvelebilová 2017).

Nejzávažnější problém spojený s přímým vlivem miliardářů na „jejich“ politickou stranu spočívá ve vytvoření výrazně asymetrického prostředí. V čase velké volatility, kdy na nemalou část voličů účinkuje politická kampaň, není jedno, zda politická strana disponuje omezeným, nebo v zásadě neomezeným rozpočtem na vedení permanentní kampaně. V tomto směru zavedení finančních limitů na vedení předvolební kampaně v období několika týdnů před volbami má jen omezený účinek. Vzhledem k prostředkům, jež může čerpat např. ANO na svou kampaň, i vzhledem k mediálnímu prostoru v tisku ze svěřenského fondu Andreje Babiše jde ve vztahu k ostatním stranám o řádově větší nerovnost, než jaká byla vytýkána v době „předoligarchické“ poměrů mezi stranami se státním příspěvkem a bez něj.

Příznakem oligarchizace české politiky a českých stran přitom není jenom osoba aktuálního premiéra. Podíváme-li se např. na obsazení postu ministra zemědělství v obou jeho vládách, vidíme zvláštní situaci. V první Babišově vládě v první polovině roku 2018 byl tento resort řízen Jiřím Milkem, zemědělským velkopodnikatelem ze společnosti Úsovsko, a. s., severomoravského expandujícího zemědělského gigantu, jenž vznikl úsilím o generaci starších Milkových rodinných příslušníků (otec a strýcové), kteří byli nomenklaturními zemědělskými kádry závěru normalizace v Severomoravském kraji (tajemník OV KSČ pro zemědělství, ředitel krajské zemědělské správy) (ÚSTR). Společnost je produktem polistopadového vývoje v zemědělství vyznačujícího se nevypořádáním restitučních nároků a na základě struktury předlistopadových jednotných zemědělských družstev vytvořených akciových společností ovládnutých někdejšími zemědělskými komunistickými „kádry“. Do koncernu Úsovsko, jenž hospodaří na více než dvaceti tisících hektarů, patří dále řada nezemědělských společností - velká stavební firma, strojírenská firma apod.

V druhé Babišově vládě Milka vystřídal Miroslav Toman reprezentující tentýž oligarchický směr v zemědělství. V jeho případě je vlastní podnikatelské zázemí podpořeno ještě formálními pozicemi v profesních organizacích (prezident Potravinářské komory ČR, prezident Agrární komory ČR, náměstek

spojený s přímým vlivem miliardářů na spočívá ve vytvoření výrazně asymetrické volatility, kdy na nemalou část voličů není jedno, zda politická strana dispojuje v zásadě neomezeným rozpočtem na volební kampaň. V tomto směru zavedení finančních prostředků má značný účinek. Vzhledem k prostředkům, které má na svou kampaň, i vzhledem k mediálnímu svěřenskému fondu Andreje Babiše jde o řádově větší nerovnost, než jaká existuje v „předoligarchické“ poměry mezi stranami a bez něj.

Účinek české politiky a českých stran přítomnosti premiéra. Podíváme-li se např. na zemědělství v obou jeho vládách, vidíme v Babišově vládě v první polovině roku 2013 Jiřího Milkem, zemědělským velkopodnikářem z Úsovska, a. s., severomoravského ex-klánského gigantu, jenž vznikl úsilím o generaci nových příslušníků (otec a strýcové), kteří byli zemědělskými kádry závěru normalizace v Ústí nad Labem (tajemník OV KSČ pro zemědělství, šéfkuchařské správy) (ÚSTR). Společnost je pro-vozně i vývoje v zemědělství vyznačujícího se vysokými nároky a na základě struktury před-chozí zemědělských družstev vytvořených v 1950. letech vládnutých někdejšími zemědělskými ko-opeřivky. Do koncernu Úsovsko, jenž hospodaří na více než 100 hektarů, patří dále řada nezemědělských podniků: textilní firma, strojírenská firma apod.

Účinek Milka vystřídal Miroslav Toman re-ferentní garchický směr v zemědělství. V jeho podnikatelské zázemí podpořeno ještě for- malizací profesních organizací (prezident Potravinářské komory ČR, náměstek

ministra zemědělství za vlád ČSSD i ministr zemědělství v Rusnokově vládě) (Vláda ČR 2018a). I původ jeho firmy má normalizační kořeny. Jeho otec Miroslav Toman st. byl ministrem zemědělství ve federální Štrougalově vládě (1983–1988), posléze místopředsdou české vlády (1988–1990). Po listopadu 1989 vybudoval rodinnou firmu Agrotrade, která se po různých peripeticiích – krach, převedení majetku, založení nové stejnojmenné společnosti apod. (Echo24 2015) – etablovala jako silný aktér v potravinářském průmyslu (drůbežárna Xaverov apod.) (Veřejný rejstřík – Agrotrade 2019).

O přímém vlivu bohatých na výkon politiky lze uvažovat i v případě ministryně financí Aleny Schillerové (tchyně majoritního vlastníka vlivné brněnské investiční skupiny DRFG – srov. Hanžlová 2017) či někdejších Babišových zaměstnanců, nyní v rolích ministrů (Richard Brabec) či předních postav ANO (Jaroslav Faltýnek) apod.

OBLAST ZÁJMU ČESKÝCH MILIARDÁŘŮ

Kromě médií, jež se v oblasti nejčtenějšího denního tisku a nemalé části internetového zpravodajství dostala téměř celá do přímého vlivu českých miliardářů, lze identifikovat některá další odvětví.

Významnou složku tvoří široce chápáné zemědělství, jako faktický základ finančního úspěchu A. Babiše a jeho Agrofertu. Jde o celý komplex – od vlastnění půdy a vlastní rostlinné i živočišné produkce přes dominanci trhu s hnojivými (a na to navázaný chemický průmysl) až po výkup zemědělských produktů od dalších zemědělců (srov. Kmenta 2017). Úspěšně se dokázal přizpůsobit poptávce po rostlinném oleji povinně přimíchávaném do paliv (i díky jeho zásahu přetrvávala v ČR tato politika i po rozvolnění pravidel z EU) symbolizovaném lánou žluté řepky (srov. Vlasatá, Patočka 2017). Úzce s ním spolupracují další velké firmy, jak bylo zmíněno výše v otázce ministrů zemědělství. Skrze firmy z koncernu dominuje Agrofert i těžbě dřeva v lesích. Úspěch ve všech oblastech je usnadněn čerpáním různých dotací a vstřícností bankovních domů při poskytování bankovních úvěrů.

Významnou oblastí veřejného zájmu, v níž se začínají miliardáři výrazně angažovat, je zdravotnictví – ať již jde o M. Dospivu (řetězec lékáren Dr. Max a vlastní nemocnic), T. Chrenka (sít nemocnic Agel, který je největším soukromým poskytovatelem zdravotní péče ve střední Evropě, a vliv na zdravotní pojišťovnu – srov. AGEL Trade) či A. Babiše (fond Hartenberg Capital a kliniky reprodukční medicíny).

Angažmá Z. Bakaly v těžební činnosti skrze OKD již bylo zmíněno. V energetice leží ale hlavní oblast zájmu i dalších miliardářů – především D. Křetínského skrze jeho podnik EPH, který je největším výrobcem elektřiny v ČR a sedmým největším v Evropě (EPH 2018). P. Tykač spoluvlastní významnou energetickou firmu Sev.en Energy Group. K. Komárek vlastní firmu Moravské naftové doly, jež je největší českou těžební společností, co se týče ropy a zemního plynu. M. Dospiva a J. Haščák ovládají skrze Pentu zbrojovku Aero, T. Chrenek spoluvlastní Třinecké železářny (srov. Mikulka 2018, Stuchlík 2018, MND – Plyn a elektřina 2019, Nosek 2018).

Stranou zájmu by neměla zůstat ani velká oblast finančnictví – ať již jde o P. Kellnera a jeho (skrze PPF) aktivity se spotřebitelskými půjčkami (Home Credit) a pojišťovnictví (Česká pojišťovna), sázkový a hazardní byznys (K. Komárek vlastní Sazku, M. Dospiva s J. Haščákem Fortunu, I. Valenta Synot) (srov. PPF Group, Hradilková Bártová 2017).

SHRNUTÍ

Na řadě příkladů byl ukázán český vývoj posledních let, jehož spojujícím leitmotivem je posilování vlivu miliardářů na českou politiku, který vyvrcholil mocenskou dominancí A. Babiše. Není přitom třeba argumentovat růstem výše státních či evropských dotací či státních zakázek pro jeho (či jejich) firmy – to je jen jedna, v zásadě přízemnější stránka oligarchizace. Závažnější, jež se odkrývá mnohem obtížněji, spočívá v systémovém nastavení řady státních politik či vlivu na personální obsazení rozhodujících úřadů tak, aby byla realizována politika vyhovující právě

zájmům nejbohatších. Spojíme-li to s rozkladem systému ideově soudržných stabilních stran, otevírá se pole, jež je nebezpečné pro svobodu a demokracii v České republice, pole, jež může stvrdit odklon české politiky od západních modelů a vzorů, a naopak opětovně ji přiklonit k nesvobodným vzorům východním.